

СЕКЦІЯ 6

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА

Ногас Н.І.

студент III курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, завідувач кафедри

кримінального права та процесу ТНЕУ

Рогатинська Н.З.

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ПРОКУРОРА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Зміни, котрі відбулись у судово-правовій реформі України, а саме прийняття нового ЗУ «Про прокуратуру від 15 липня 2015 р., значно змінили розуміння мети і діяльності прокурора в кримінальному провадженні.

Тому, у зв'язку з цим, актуальності набуває більш детальна розробка нових підходів до розуміння окремих питань правового статусу прокурора в кримінальному провадженні.

З 15 липня 2015 року діє новий Закон України «Про прокуратуру» [5], в якому визначено правові засади організації і діяльності прокуратури України, статус прокурорів, порядок здійснення прокурорського самоврядування, а також систему прокуратури України. Нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 2 Закону визначено однією з функцій прокуратури. У розділі IV цього Закону (ст. ст. 22-26) закріплені повноваження прокурора з виконання покладених на нього функцій. За частиною 1 ст. 9 КПК прокурор зобов'язаний неухильно додержуватися вимог Конституції України, КПК, міжнародних договорів, вимог інших актів законодавства. Відповідно до ст. 86 КПК доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому КПК. Недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилатись суд при ухваленні судового рішення.

Відповідно, невірне визначення обсягу повноважень прокурора, вихід за межі компетенції при їх реалізації може призвести до порушень приписів кримінального процесуального законодавства та наслідком – визнання таких дій протиправними, а зібрані під час розслідування провадження докази – недопустимими.

Процесуальний статус прокурора за КПК України, у кримінальному процесі визначається насамперед закріпленими статтею 121 Конституції України фундаментальними положеннями щодо основних напрямів діяльності або функцій органів прокуратури України. Серед них, зокрема: підтримання державного обвинувачення в суді; нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство; нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

В КПК України є передбачене параграфом 2 глави 3 положення щодо участі прокурора на стороні обвинувачення на всіх стадіях кримінального провадження. Згідно зі статтею 3 «Визначення основних термінів Кодексу» обвинуваченням є твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому цим Кодексом [6].

Так, відповідно до ч. 2 ст. 36 КПК, законодавець наділяє прокурора розпорядчими повноваженнями, які забезпечують здійснення ним процесуального керівництва під час проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій.

Процесуальне керівництво, яке здійснює прокурор, повинне спрямовуватись на визначення та забезпечення методики, техніки і тактики розслідування відповідного кримінального провадження.

Проаналізувавши положення Кримінального процесуального кодексу України, можна виділити такі процесуальні напрями прокурорської діяльності: процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, прокурорський нагляд за дотриманням законів органами досудового розслідування, організація проведення досудового кримінального провадження, підтримання державного обвинувачення (ст.36 КПК України).

Отже, прокурора наділено правом процесуального керівництва досудовим розслідуванням. Жодне з основних рішень слідчого без належного реагування (затвердження, погодження) прокурором не набуває юридичної сили [1, с. 66; 2, с. 278]. Тому, якщо раніше прокурора переважно цікавив аспект законності процесуальної діяльності органів дізнання та досудового слідства, то на сьогодні його увага має бути приділена не лише зовнішній формі, а й сутнісному змісту досудового розслідування.

Необхідно погодитись з думкою науковців про те, що здійснення прокурором процесуального керівництва досудовим розслідуванням, по суті означає покладення на нього обов'язку організувати процес досудового розслідування, визначати його напрями, координувати проведення процесуальних дій, сприяти створенню умов для забезпечення законності на цій стадії провадження [3, с. 116].

Окремого наукового вивчення потребує питання повноважень прокурора при розгляді звернень громадян під час досудового

розслідування.

Оскарження рішень, дії чи бездіяльності слідчого або прокурора, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування, та право на оскарження визначені у главі 26 КПК України. При цьому більшість скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого та прокурора під час досудового розслідування підлягає розгляду слідчим суддею та судом під час підготовчого провадження в суді.

Законодавець уповноважив прокурора в необхідних випадках особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії в порядку, визначеному КПК.

У науковій літературі зазначається, що це право прокурор досить часто використовує з метою надання допомоги малодосвідченому слідчому; в разі незгоди із запропонованою слідчим тактикою проведення відповідної слідчої дії; при перевірці іншої версії; за необхідності проведення повторного, більш детального допиту, огляду місця події тощо [2, с. 30].

Потрібно зазначити, що на відміну від слідчих (розшукових) дій прокурор не наділений правом особисто проводити негласні слідчі (розшукові) дії. Однак, незважаючи на це, проведення майже усіх негласних слідчих (розшукових) дій неможливе без реалізації прокурором повноваження, визначеного п. 10 ч. 2 ст. 36 КПК, зокрема погоджувати або відмовляти у погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій у випадках, передбачених КПК, чи самостійно подавати слідчому судді такі клопотання.

Одним з важливих повноважень прокурора, спрямованих на недопущення неякісно розслідуваних кримінальних проваджень до судового розгляду, є право прокурора не затверджувати обвинувальний акт слідчого. І хоча законодавець прямо не закріпив процесуальний порядок дій прокурора у такому випадку, вважаємо, що якщо прокурор вважає, що кримінальне провадження розслідувано неякісно, він має право не затвердити обвинувальний акт і дати слідчому свої письмові вказівки про усунення недоліків досудового розслідування.

Наступний напрям прокурорської діяльності: підтримання державного обвинувачення. Науковці П. Каркач і Я. Ковальова, вважають, що прокурор в суді першої інстанції виконує тільки функцію державного обвинувачення. Вони зазначають, що виходячи з норм КПК, які дозволяють суду у повному обсязі забезпечувати законність при судовому розгляді, водночас прокурор та інші учасники процесу під час судового розгляду не мають процесуального механізму реалізації заходів на усунення порушень закону. Вони мають право реагувати на порушення закону під час судового розгляду тільки шляхом подання заяв і клопотань. Інших повноважень, які б дозволили прокурору усувати порушення закону при судовому розгляді кримінальної справи, норми КПК не передбачають [4, с. 29-30].

Отже, процесуальне керівництво прокурора в кримінальному

провадженні спрямоване на неухильне виконання завдань кримінального провадження, що має всі підстави називати їх об'єктом діяльності прокурора. Таким чином, прокурор, використовуючи власні процесуальні повноваження має забезпечити неупереджене розслідування правопорушення та виконання завдань кримінального провадження, передбачених у ст.2 КПК України. Прийняття КПК призвело до докорінної зміни всієї системи кримінального провадження у державі. Як наслідок, з об'єктивною необхідністю змінюється процесуальний статус та наглядові повноваження прокурора як гаранта додержання законів під час проведення досудового розслідування.

Список використаних джерел

1. Бєсєда С.В. Повноваження прокурора згідно проекту КПК України / С.В. Бєсєда // Актуальні проблеми реформування кримінально-процесуального законодавства й удосконалення діяльності судових і правоохоронних органів: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2012. – С. 66-68.
2. Василенко О. Питання взаємодії оперативного підрозділу, слідчого та координуюча роль прокурора як процесуального керівника у кримінальному провадженні / О. Василенко // Діловий вісник. – 2013. – № 3. – С. 24-28.
3. Данілін С. Міжнародні стандарти етичних засад кримінально-процесуальної діяльності прокурора: окремі шляхи впровадження / С. Данілін // Вісник прокуратури. – 2013. – № 8. – С. 115-121.
4. Каркач П. Деякі питання суті державного обвинувачення за новим кримінальним процесуальним кодексом України / П.Каркач, Я. Ковальова // Вісник прокуратури. – 2012. – № 11. – С. 26–32.
6. Про прокуратуру – Законодавство України – Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/go/1697-18>
7. Кримінальний процесуальний кодекс України № 4651-VI (Редакція станом на 16.08.2015). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/4651-1713.04.2012>

Семененко С.О.

студент III курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, завідувач кафедри

кримінального права та процесу ТНЕУ

Рогатинська Н.З.

ВАЖЛИВІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ СТРОКІВ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Для успішного виконання завдань кримінального судочинства велике значення приділяється фактору часу. Не випадково кримінально – процесуальне законодавство обмежує низку процесуальних дій і прийняття великої кількості процесуальних рішень визначеними строками. У зв'язку з тим, що процесуальне законодавство в основному